

Pridvorje, franjevački samostan, pogled s istoka
Pridvorje, Franciscan monastery, view from the east

Andelko Badurina

Institut za povijest umjetnosti, Zagreb

Franjevački samostan u Pridvorju

Izvorni znanstveni rad – Original scientific paper

predan 14. 11. 1996.

Sažetak

Pridvorje, nekada administrativno središte Konavala, leži na njegovom sjevernom rubu, uz gornji put kroz Konavosko polje. Na visokoj litici iznad polja locirano je naselje s kneževim dvorom iz 15. stoljeća, a ispod litice je Franjevački samostan Sv. Vlaha, podignut na povišenome mjestu tako da se iz samostana vidi gotovo cijelo polje, a i samostan je vidljiv iz svih dijelova polja.

Utemeljen odlukom dubrovačkog Velikog vijeća 1429. godine, nedugo pošto su Dubrovčani kupili prvi dio Konavala, samostan se ubrzo počeo graditi. Već 1438. godine bio je osposobljen za stanovanje, ali nije bio potpuno dovršen pa je izgradnja potrajala i tijekom sljedećih stoljeća. Tako od 1568. do 1574. godine Tomo Ivanov, kamenar s Pila, gradi stupove i svodove klaustara, a u tome mu pomažu Tomko Miloradović i Nikola Vlahušić. Godine 1655. u samostan se uvodi živa voda, iz obližnjeg vrela iznad samostana, a radove izvodi »Maestro Antonio protto d'Acquedotto«, a pomažu mu Petar i Nikola Grankosić, Milo Kaznal, Augustin Delverista. Godine 1656. i 1657. popločava se klaustar i prostor ispred crkve a radove izvode Nikola Grankosić i Nikola Rusković. Isprva su bila podignuta dva samostanska krila, istočno i sjeverno, a u 17. st. pridodano je i zapadno krilo. U gradnji samostana jasno su prepoznatljive značajke dubrovačkoga gotičko-renesansnog stila, premda je crkva kasnije barokizirana.

Netom po dovršenju 1667. g., samostan je stradao u velikom potresu, također 1667. godine, kada su pod ruševinama poginula dva brata. Samostan je sporo popravljan tijekom cijeloga 18. stoljeća. Čim je bio obnovljen, snašla ga je nova katastrofa. U doba Napoleonskog rata »opsjedaju ga Crnogorci te ga 6. 4. 1806. spalije do temelja«, kako kaže samostanska kronika. Samostan se opet sporo obnavljao tijekom cijeloga 19. stoljeća. U najnovije vrijeme snašla ga je ponovno nova katastrofa. Bilo je to ujesen 1991. godine, kada ga opet Crnogorci i Srbi napadahu teškim topništvom te su razorili istočno i sjeverno krilo samostana, a crkvu teško oštetili.

Samostan je za sve vrijeme svog trajanja, usprkos stradanjima, odigrao veoma važnu religioznu, kulturnu, društvenu, gospodarsku pa i političku ulogu u životu cijelih Konavala.

1. Lokacija samostana

Samostan je lociran na sjevernom rubu Konavoskog polja, sjeverno od ceste koja prolazi tim rubom, ispod istaknutog brda na kojem se nalazi Knežev dvor, a podno kojeg, u neposrednoj blizini samostana, izvire živa voda. Pedesetak metara južno od njega, na istaknutom zaravanku nalazi se crkva Sv. Trojstva, građena u 16. stoljeću. S toga se mjesto može pogledom obuhvatiti gotovo cijelo polje i oba lanca brda i brežuljaka koji ga okružuju. Sam pak samostan također je vidljiv sa svih tih točaka, a naglašen je zvonikom i stoljetnom platanom ispred samostana. Uz crkvu s južne strane omanje je groblje na kojem se pokapaju samo fratri i stanovnici triju najbližih zaselaka – Rudeža, Podvora i Matice. Donedavno u neposrednoj blizini samostana nije bilo nikakvih zgrada, a tek u najnovije vrijeme grade se stambene kuće. Samostanu pripada sve okolno zemljište u radijusu od pedesetak metara.

Dičeći se njime, tamošnje okolno pučanstvo naziva ga »kove-nat«. Kažu: *Kad zazvoni veliko zvono, čuje se u cijelom polju, do u Čilipe.*

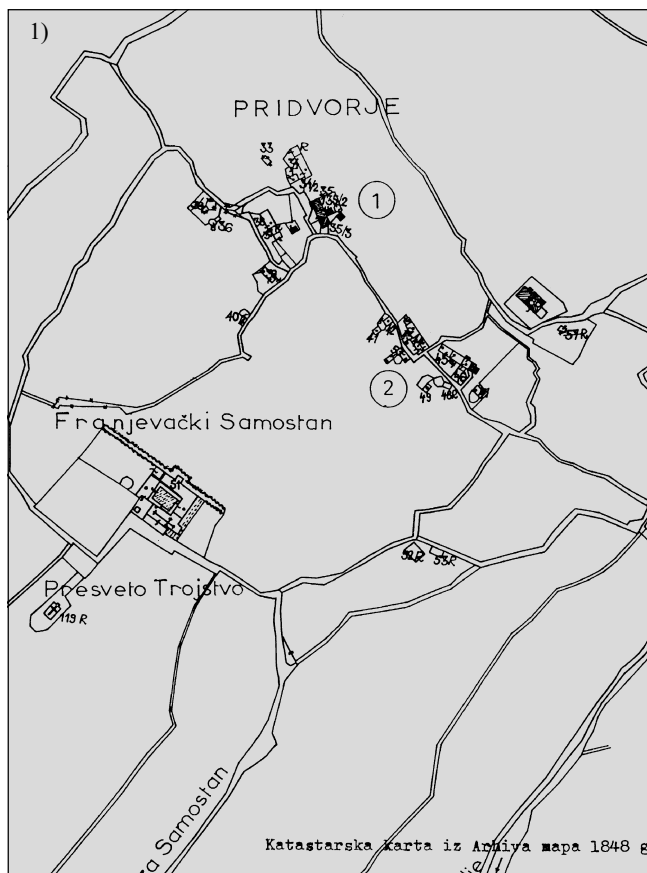
Stambeni dio kompleksa duži je od same crkve koja je locirana na južnoj stranici kvadrata tako da se u tom usjeku stvara mali trg popločan kamenim pločama (nekada groblje?). Crkva je sada nešto viša od stambenog dijela, a na spoju crkve i istočnog krila samostana uzdiže se zvonik-toranj, koji čitavom kompleksu, koji djeluje prilično horizontalno, daje okomito usmjerenje.

Sjeverno od samostana su dva izvora žive vode, od kojih jedan teče ispod samostana i, uzrokujući veliku vlažnost cijelog prizemlja, zamjetljiv je u podu sjevernog trijema klaustara.

2. Povijesni razvoj kompleksa

Konavle su Dubrovčani dobili kupnjom, i to istočni dio 1419. godine od bosanskog velikaša Sandalja Hranica, a zapadni dio 1426. godine od vojvode Radoslava Pavlovića, čime su dobili 209,14 četvornih kilometara novog državnog područja. Isprva je vlada odredila da sva zemlja bude državna, a da stanovnici budu samo obrađivači ovisni ili poluovisni o dubrovačkoj vlasteli, no jači posjednici, osobito vlasteličići, baštići nisu se s time složili, pa je vlada morala popustiti te je dopustila da 66 obitelji vlasteličića i dalje uživa zemlju kao vlastitu, a ostatak je razdijelila dubrovačkoj vlasteli i nešto malo pučanima. Pojedine dijelove te zemlje dodijelila je crkvama u Konavlima a preostatak proglasila općinskim vlasništvom i dala ih za groblja, izvore voda, putove, mlinove itd.¹

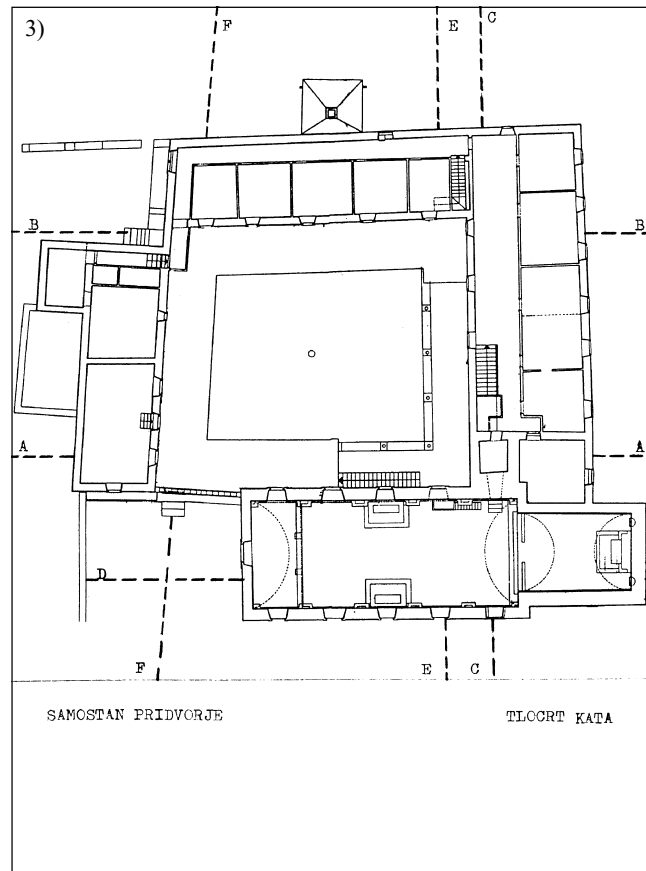
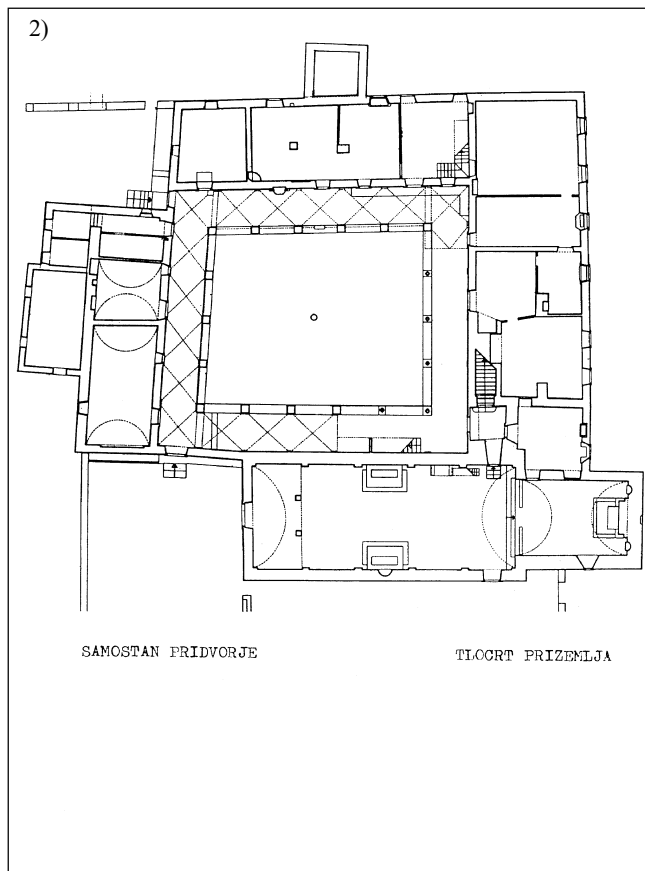
Sebastijan Slade-Dolci tvrdi da je samostan osnovan 1417. godine no to ničim ne argumentira.² Svi ostali izvori i literatura kazuju da je osnovan 1429. godine. Odluka o gradnji samostana donesena je na sjednici Velikog vijeća 25. srpnja 1429. godine, a za nju je glasovalo 104 od 114 prisutnih vijećnika.³ Na toj sjednici odlučeno je da se crkva Sv. Jurja u Popovićima s okolnim kućama i gospodarskim zgradama tako preuredi da se tu mogu smjestiti tri svećenika i dva konversa Bosanske franjevačke vikarije, koji će doći iz Rijeke dubrovačke (kako je već prije dogovoreno) i tu imati ovlast krštatavi i sve druge obrede služiti (imaju, dakle, punu pastoralnu jurisdikci-

ju).⁴Za njihovo uzdržavanje određeni su svi posjedi i prihodi dekana Sv. Jurja u Popovićima i dekana u Uskoplju. Određena su i tri prokuratora koji to imaju sprovesti u djelo, a sve bi to trebalo sprovesti u djelo u roku od 5 godina. Fratrima treba priskrbiti misno ruho, posuđe i knjige te sve ostalo što je potrebno za urednu liturgiju. Treba popraviti i prekriti kuću, izgraditi gustijernu i sve to obzidati zidom da se dobije izgled klaustra.

Međutim, tri mjeseca kasnije, 25. listopada 1429. godine, isto Veliko vijeće mijenja svoju prvotnu odluku i, sa 90 glasova od 96 prisutnih, određuje da se samostan gradi na drugome

1. Katastarska karta naselja i samostana iz 1848. g.
1. Land registry map of settlement and monastery (1848)
2. Pridvorje, franjevački samostan, tlocrt prizemlja
2. Pridvorje, Franciscan monastery, plan of ground floor
3. Pridvorje, franjevački samostan, tlocrt kata
3. Pridvorje, Franciscan monastery, plan of first floor

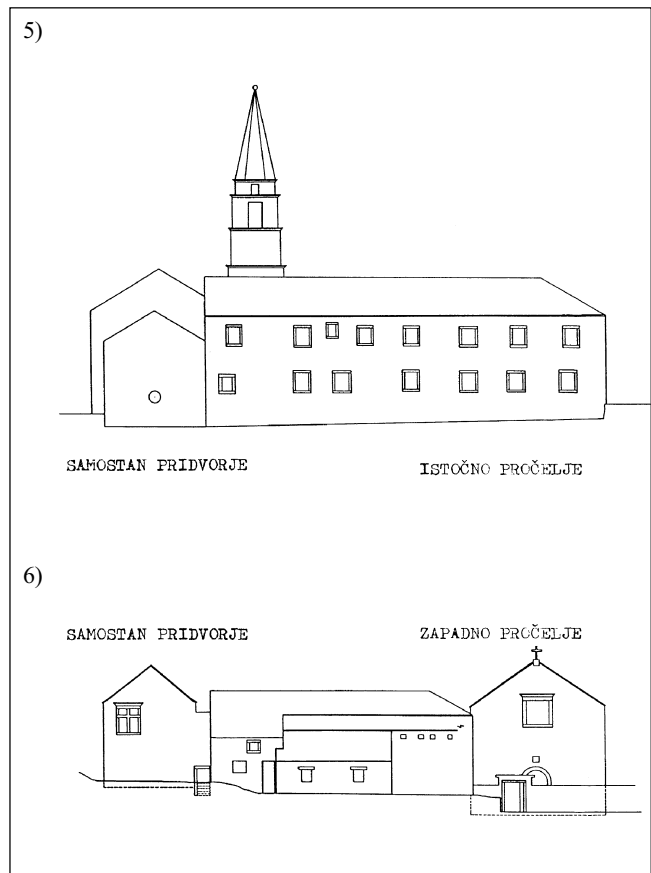
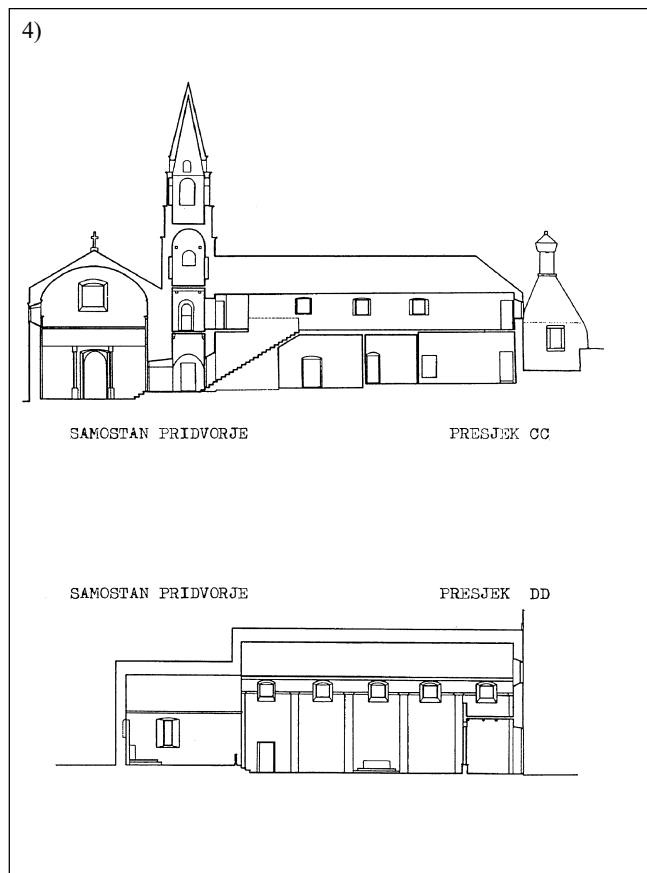
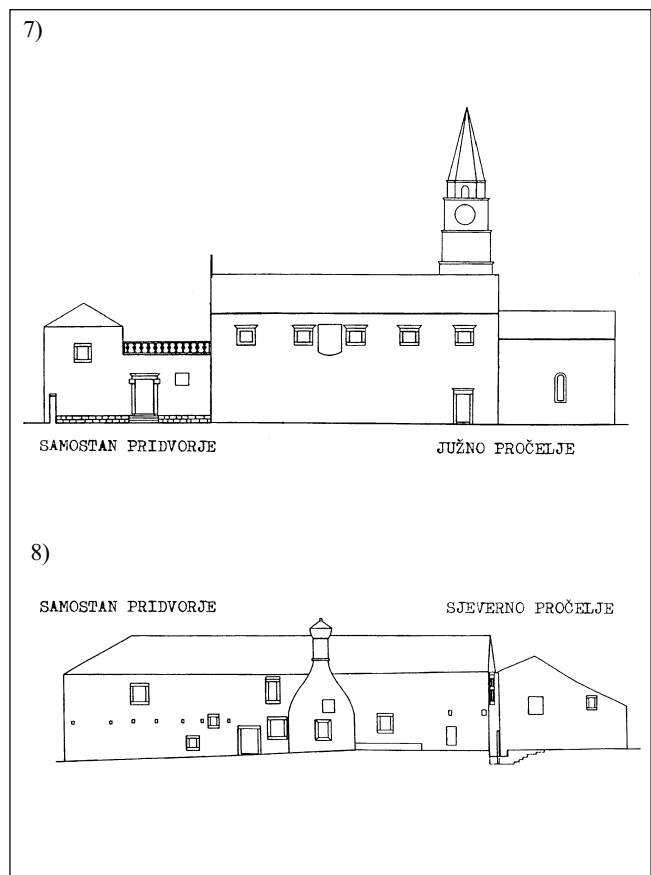

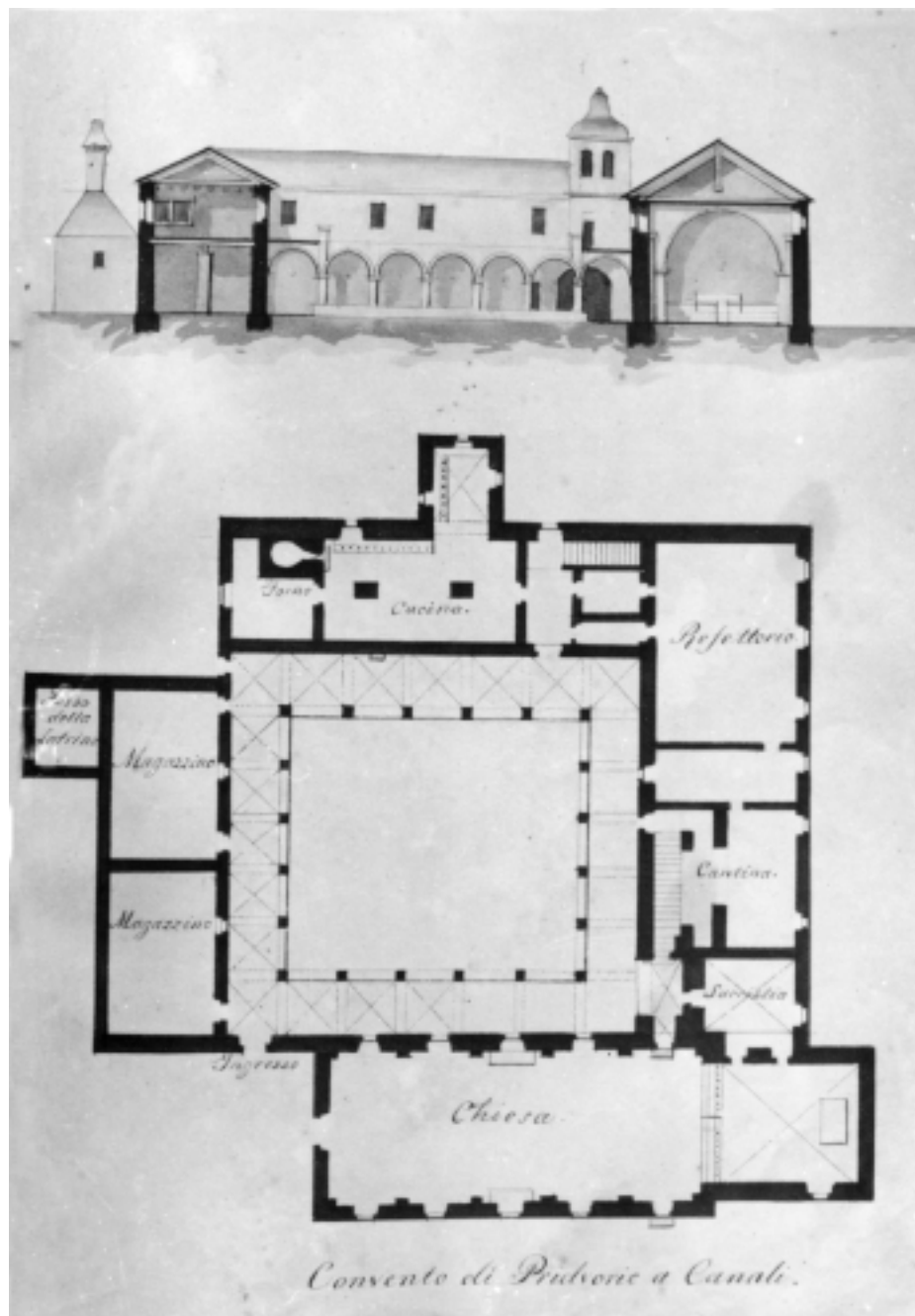
mjestu, kraj ckrve Sv. Martina (u Pridvorju) ili u njenoj blizini, jer je to mjesto »*zgodnije i prikladnije*«, premda je skuplje. Zaključeno je nadalje, ako u tu svrhu treba nekome oduzeti zemljište, da mu se dio općinskog zemljišta nadoknadom dodijeli drugdje.⁵

Očito je da je u promjeni odluke bilo presudno to što je Pridvorje i geografsko i administrativno središta Konavala a k tome i lokacija crkvice Sv. Martina sagrađene kraj izvora vode, na povišenome mjestu s kojeg se vidi gotovo cijelo polje.

Temeljem arheoloških iskopina, na tome mjestu možemo pratiti život još od prapovijesti. U neposrednoj blizini samo-

- 4. Pridvorje, franjevački samostan, uzdužni presjek crkve
- 4. *Pridvorje, Franciscan monastery, longitudinal section of the church*
- 5. Pridvorje, franjevački samostan, istočno pročelje
- 5. *Pridvorje, Franciscan monastery, east facade*
- 6. Pridvorje, franjevački samostan, zapadno pročelje
- 6. *Pridvorje, Franciscan monastery, west facade*
- 7. Pridvorje, franjevački samostan, južno pročelje
- 7. *Pridvorje, Franciscan monastery, south facade*
- 8. Pridvorje, franjevački samostan, sjeverno pročelje
- 8. *Pridvorje, Franciscan monastery, north facade*

Pridvorje, franjevački samostan, tloct i presjek 1827. g. (L. Vitelleschi)
Pridvorje, Franciscan monastery, plan and section (L. Vitelleschi 1827)

Pridvorje, franjevački samostan, sjeverozapadni dio klaustra
Pridvorje, Franciscan monastery, northwest part of cloister

stana pronađena je 1948. godine kamena sjekira iz eneolitika. Jedan kilometar sjeverozapadno od samostana nalazi se Gomila iz brončanog doba, a na području samog Pridvorja pronađeni su brojni artefakti i gomile.⁶

Kako nas izvješćuje Tabularij Mrkanske i Trebinjske biskupije gradnja je započeta 1429. g. a dovršena 1438. g. Sagrađena je prilično veća crkva i zamijenila zaštitu Sv. Martina s onom Sv. Vlaha (zbog toga se sve okolne kuće i samostan zovu Pridvorje Sv. Martina)...

Međutim, fratri nemaju pastoralnu brigu za puk jer je ona povjerena upraviteljima župa na koje je podijeljeno područje, a najstarija od njih bila bi Pridvorje, koja je najbliža samostanu, osnovana testamentarnom odlukom Marina Gradića kako stoji u knjizi oporuka za g. 1582.⁷ Davanjem samostanu za titulara Sv. Vlaha, kao i davanje Sv. Srđa i Baha za titularne župe u Pridvorju, znači tipično dubrovačkih svetaca, htjelo se naglasiti pripadnost Konavala Dubrovniku.

Iz zapisa pisanog potkraj 16. stoljeća proistječe da od godine 1582. svećenici više nemaju pastoralnu skrb za vjernike, premda su upravo radi toga dovedeni u Konavle, a već 1472. godine papa Siksto IV upravo poradi »cura animarum«, samostane u Pridvorju, Slanom, Stonu i Rijeci dubrovačkoj oslobađa od svih davanja Crkvi i Državi.⁸ Iz istog je zapisa također razvidno da još u to doba Konavle potpadaju pod Trebinjsku biskupiju.

Taj je samostan isprva pripadao Bosanskoj franjevačkoj vikariji, a od 1464. godine pripada Dubrovačkoj franjevačkoj provinciji.

Da je samostan dovršen 1438. godine, svjedoči nam i Filip de Diversis, koji u svom *Opisu Dubrovnika*, pisanom 1439. godine, opisujući taj samostan govori o njemu kao dovršenom.

On doslovno kaže: *Kada je dubrovački Senat radi proširenja svoje vlasti i iz ljubavi prema katoličkoj vjeri kupio općinskim sredstvima od nekih susjednih gospodara kraj koji se zove Konavli, htio je da šireći svoju moć proširi i katoličku vjeru jer je taj narod bio shizmatički i nevjernički. Zato je odlukom Senata tamo podignut samostan Male braće, čijim je trudom, kako se kaže, taj narod, ranije shizmatički, primio pravu katoličku vjeru.*⁹ Ovaj nam onovremeni zapis ujedno potvrđuje vrijeme i okolnosti rečenoga samostana koje smo prethodno naveli.

Međutim, izgleda da samostan nije bio potpuno dovršen, osobito njegov klaustar, koji je možda inao samo drveni trijem, jer iz drugih dokumenata saznajemo da se zidani i nadsvedeni klaustar gradi tek u drugoj polovici 16. stoljeća.

Tako godine 1568. Tomo Ivanov, kamenar s Pila, bere kamen za stupove i svodove klaustara, a godine 1571. u tome mu pomažu Tomo Miloradović i Nikola Vlahušić. Cjeloviti klaustar, tj. njegovi stupovi i svodovi, bio je dovršen 1574. godine.¹⁰

Na samostanu se gradi i u sljedećim stoljećima. Tako se u studenome 1655. godine u samostan uvodi živa voda; radove izvodi »Maestro Antonio protto d'Acquedotto«, a u tome mu pomažu Petar Grankosić, Milo Kaznal, Nikola Grankošić, Augustin Delverista i njihovi sumajstori zidari, a cijeli posao ukupno plaćen je sa 134 perpera. (U to vrijeme i nadnica majstora vrijedi 1 perper).¹¹ Tom vremenu stilski odgovaraju pilo i maskeron u sjevernom trijemu klaustara, kao i maskeron s druge strane tog zida u nekadašnjoj kuhinji.

Sljedeće dvije godine, 1656. i 1657. popločava se klaustar, a radove izvode Nikola Grankosić u klaustaru, a Nikola Rusko- vić iz Orebića ispred crkve (»cimiterio«). Iste, 1656. godine

Pridvorje, franjevački samostan, jugoistočni dio klaustura
Pridvorje, Franciscan monastery, south-east part of cloister

Pridvorje, franjevački samostan, pročelje crkve
Pridvorje, Franciscan monastery, church facade

nabavljene su kupe za crkvu od Ivana iz Kupara i Petra Šifića.¹²

Iduće, 1658. godine radi se jedna velika »calcaria« i sprema vapno, vjerojatno za prekrivanje crkve kupama nabavljenim prethodne godine.¹³

Izgleda da su isprva bila zamišljena i izgrađena samo dva samostanska krila, istočno i sjeverno, dok je na zapadu bio samo ogradni zid klaustura, jer je taj zid znatno deblji od ostala dva zida. Sudeći prema tehnici, izgleda da je to krilo prigradeno u 17. stoljeću, prije potresa.

Tako je samostan, izgleda, bio potpuno dovršen i možemo reći da je bio građen u gotičko-renesansnom stilu, premda te značajke danas nisu prepoznatljive. Naime, tek što je dovršen, počinju njegova brojna stradanja.

Najprije ga je veoma teško oštetio potres 1667. godine, kada su pod ruševinama poginula dva fratra.¹⁴ Samostan se polako opravljao tijekom cijeloga 18. stoljeća, tako da mu glasoviti urar fra Paško Baletin († 1792. g.), i sam Konavljjanin, na toranj

postavlja sat, koji je i danas tu, iako ne radi. Ubrzo po opravku, samostan je zadesila nova katastrofa. U Napoleonskom ratu opsjedaju ga Crnogorci te ga 6. travnja 1806. *spališe sve do temelja*.¹⁵ *Godine 1818. o. Angelik Lučić skuplja milodare i popravio je crkvu do temelja... Veliki oltar darovao je Marko Perić iz Orebića. Pok. o. Ivo Car 1890-1896. obnovi cijelu stvar od istoka samostana... u 4½ mjeseca. Isti otac posaliža mramorom kapelu velikog oltara, skalice oltara, balaustre i istu balaustru. Drugi dio crkve posaliža mramorom od prodanog zemljišta samostana zvanog Gaj, i to od 1896-1900. Godine 1900. nabavi harmonij iz Beča Silvestar Vidović... Slika Velikog oltara... radnja je pok. Celestina Medovića 1880.*¹⁶ Budući da Donat Fabijanić govori da je u Napoleonskom ratu samostan ponovno oštećen a crkva zapaljena, ali je ponovno popravljen i doveden u još ljepše stanje,¹⁷ a A. Krile u kronici kaže da Ivo Car 1896. *obnovi cijelu stvar od istoka samostana*, izgleda da je Angelik Lučić popravio samostan samo prizemno u istočnom dijelu, a dovršio ga je Ivo Car. Natpis na kamenoj ploči, ugrađenoj ispod trećeg prozo-

Pridvorje, franjevački samostan, unutrašnjost crkve
Pridvorje, Franciscan monastery, church interior

Pridvorje, franjevački samostan nakon četničkog granatiranja u jesen 1991. g.
Pridvorje, Franciscan monastery after Serb shelling in the autumn 1991

ra na katu tog krila, kazuje da je taj zid sagrađen 1894. godine, pošto je srušen dotadašnji koji je prijetio urušavanjem, a na tome su radili carska uprava, Konavljani i fratri. Sam trijem klaustura nije nikada popravljen, jer je jugoistočni dio još i danas ruševan.

U tim sanacijama crkva je znatno povišena, za visinu vijenca u unutrašnjosti, na kojem je nekad počivao vjerojatno šiljastobačvasti svod, do početka sadašnjeg bačvastog svoda, u prostor kojega je smještena zona prozora.

Znači u tri posljednja stoljeća samostan je dva puta rušen i popravljan, tako da je od nekadašnjeg izvornog izgleda ostalo veoma malo, uglavnom prizemni dio zidova crkve i samostana. Ipak, izgleda da je volumen kompleksa obnovljen prema izvornom obliku, iako ne i u detaljima.

Najviše je promjena u dva posljednja stoljeća pretrpio raspored prostora u prizemlju istočnog krila tako da je sada nemoguće ustanoviti izvorni tlocrt. Izvorni oblik sačuvala je samo sakristija i zvonik do nje. U njihovu prizemlju bilo je čvorište svih

komunikacija (ima četvera vrata). Velika prostorija sjeverno od nje, koja je vjerojatno služila kao konoba, naknadno je dobila dva snažna pravokutna potpornja, te još kasnije pregrađena je u tri prostorije. Posve na sjeveru tog krila bio je veliki prostrani refektorij s naglašenim drvenim stropom, ali je, vjerojatno u 20. st., pregrađen u dvije prostorije, a u južnoj od njih otvorena su vrata prema klausturu.

I prizemlje sjevernog krila, gdje je vjerojatno bila kuhinja, pretrpjelo je stanovite promjene. Glavnom prostoru kuhinje na sjeveru je izvan perimetra samostna pridodana »pušnica«, s njome povezana velikim otvorom, koji je kasnije zazidan, a »pušnica« pretvorena u gustijernu, da bi taj otvor u najnovije vrijeme bio opet djelomično probijen, ali ne formiran. Na zapadu je pregradnim zidom dobivena još jedna prostorija, s kuhinjom povezana vratima, koja su kasnije zazidana. U istočnom dijelu tog krila bilo je pomoćno prometno čvorište, s ulazom u kuhinju i refektorij, s pomoćnim stubištem uz sjeverni zid te izlazom u vrt i u klaustar. Stubište je 70-ih godina premješteno uz južni i istočni zid te prostorije, a istom su

prilikom premještena vrata koja su iz te prostorije vodila u refektorij, s juga na sjever. Istodobno je i horizontalna drvena pregrada tog krila zamijenjena armiranobetonskom pločom a na katu nešto izmijenjen oblik čelija, time što je sužen hodnik, a pregrade neznatno pomaknute.

Najmanje promjena pretrpjelo je zapadno krilo. Na njegovom sjevernom dijelu u prizemlju i na katu oblikovan je sanitarni čvor, koji je dijelom bio i u prigradenom prostoru s vanjske strane. Na katu je, poradi komunikacije sjevernog krila sa sanitarnim čvorom, na terasi klaustura u kutu sagrađen betonski kućerak, kojim se ujedno izlazi na terasu. U prizemlju tog krila na južnom vanjskom zidu bio je probijen veliki otvor (vjerojatno za kočiju), no kasnije je ponovno zazidan. Uz to krilo sa zapadne strane prigradeno je u 18. i 19. stoljeću nekoliko gospodarskih zgrada, pokrivenih krovom »na jednu vodu«. Neke od njih potpuno su srušene, a nekima još stoje zidovi i dijelovi krova.

Znatne promjene pretrpjeli su i otvori na zapadnoj fasadi zvonika.

U prizemlju je izvorno bio veliki lučni otvor, no kasnije je zazidan i ostavljen omanji otvor vratiju s nadsvjetlom. Na prvom katu bio je izvorno otvor vratiju kojim se izlazilo na terasu i zatim s terase ulazilo na propovjedaonicu, a taj je »put« bio zaštićen nadstrešnicom (vidljivi tragovi krova na vanjskom zidu). Nakon rušenja trijema i terase na tom dijelu, u potresu 1667. godine, donji dio tih vratiju je zazidan, a u gornjem je ostao manji prozor. Na drugom katu nekad je bio pravokutni prozor, no sada je zazidan. Na tom katu prozori su nekad bili na sve četiri strane, no sada se nalazi samo jedan na južnoj strani.

Znatna »krpanja« zadesila su i sjeverni zid crkve u prizemnom dijelu na istočnom kraju, gdje je, među inim, ugrađena i jedna grobna ploča. Za sada je nemoguće ustanoviti da li su tu nekada bila vrata koja su iz crkve vodila u klaustar, kako je to inače tipično za svaku samostansku crkvu. Kada je srušen rečeni dio trijema, ta su vrata zatvorena i premještena u prizemlje zvonika, ili je pak taj dio zida oštećen prilikom rušenja trijema klaustura pa onda na taj način popravljen. Gornjem dijelu zida nakon rušenja trijema zazidana su vrata kojima se ulazilo na propovjedaonicu, i taj je pristup ostvaren drvenim stubama unutar crkve.

Na južnom zidu crkve izvedeno, vjerojatno pri restauraciji u 19. stoljeću, premještanje bočnih vratiju, koja su bila na sredini zida ali su zbog postavljanja bočnih oltara premještena na istočni kraj istoga zida.

Prigodom postavljanja novog glavnog oltara, u 19. stoljeću, zazidan je okrugli prozorčić na istočnom zidu apside, s time da je izvana ostao vidljiv njegov kameni okvir.

Posebnu vrijednost u samostanu ima drveno raspelo na pobočnom oltaru u crkvi, rad Jurja Petrovića načinjen polovi-

com 15. stoljeća. Do 1806. godine raspelo je bilo u samostanu na Daksi. Kad je nakon Napoleonskih ratova taj samostan napušten, raspelo je preneseno ovamo, vjerojatno u vrijeme obnove Angelika Lučića.¹⁸ Tek što je bio sačinjen elaborat za njegovu obnovu 1991. godine, ponovila se 1806. godina – četnici ga ponovno razorise teškim topništvom.

Taj je samostan prije gradnje vinarije i aerodroma, svakako najveći, a ujedno i najstariji građevinski pothvat u čitavim Konavlima. U 560 godina svoga postojanja odigrao je veoma važnu ulogu u životu toga kraja. Uz svoju religioznu funkciju, bio je kulturno i gospodarsko središte Konavala, pa bi mu tu ulogu trebalo ponovno vratiti.

3. Raspored prostora

Tlocrt čitavog kompleksa je u osnovi kvadratičan, ali veoma razigran i dinamičan, s uvlačenjem praznina, na sjeverozapadu i jugozapadu, te iskakanjem volumena, na jugoistoku, sjeveru i zapadu.

Na južnoj stranici kvadratičnog kompleksa smještena je crkva, znatno kraća od ostalog dijela, ali apsidadom na istoku neznatno izlazi izvan kvadratičnog perimetra.

U istočnom krilu na jugu su najprije zvonik i sakristija, zatim slijedi nekad velika prostorija, kojoj je teško odrediti izvornu namjenu (konoba ili društvena prostorija), na sjevernom kraju veliki je prostrani refektorij (blagovaonica), sada podijeljen u dva dijela.

U sjevernom krilu na istoku je komunikacijsko čvorište s vratima na sve četiri strane i stubištem za kat. Zapadno od njega je nekadašnja kuhinja, kojoj je sa sjeverne strane, izvan perimetra kompleksa prigradeno »pušnica«, a posve na zapadu je ostava.

Zapadno krilo imalo je gospodarsko-društvenu namjenu, dijelom je služilo za primanje i smještaj gostiju.

Na katu istočnog i sjevernog krila bio je samostanski hodnik u obliku slova »L« (u istočnom krilu na zapadnoj strani, a u sjevernom krilu na sjevernoj strani). Uz taj su se hodnik, prema sunčanim stranama, nizale čelije za redovnike. Zapadno je krilo imalo jedinstveni prostor, vjerojatno namijenjen gostima.

Sva tri krila imaju različitu tlocrtnu širinu: najšire je istočno krilo, zatim uže sjeverno i najuže zapadno krilo. Sjeverno i zapadno krilo nisu međusobno spojeni, tek se približuju uglovima, a spaja ih zid, koji u prizemlju ima otvor vratiju kojima se iz trijema klaustura izlazi u vrt, što je posljedak njegove naknadne gradnje.

Arhitektonski snimci Zavoda za zaštitu spomenika kulture Dubrovnik

Bilješke

- 1
Cf. **J. Lučić**, *Kroz konavosku prošlost*, Konavoski zbornik I, Konavle 1982, str. 20-21.
- 2
Slade/Dolci, *Monumenta historica Provinciae Ragusinae*, Neapoli, 1746, str. 10.
- 3
Liber Viridis, HAD, XXI, 11, f 168, c. 241.
- 4
Samostan u Rijeci dubrovačkoj osnovan je 1393. godine i predan franjevcima Bosanske vikarije kao i samostani u Stonu i Slanom, radi suzbijanja bogumilstva i shizme u okolnim predjelima. (Cf. *Appunti per la storia francescana di Ragusa*, HAD, 21. b. 64.). Istu svrhu suzbijanja krivovjerja navodi i Filip de Diversis za Konavle (II. 2).
- 5
Liber viridis, f 168v, c. 242.
- 6
Š. Batović, *Konavle u prapovijesti*
- 7
»Ex tabulario episcoporum Mercanensium« Maffei, Zibaldone III, (Arhiv Male braće), p. 419, Annotazione 11, str. 8.
- 8
»Ex libris bularum continentium in Archivio secreto Reipublicae Ragusinae«, Zibaldone, II, p. 372.
- 9
Filip de Diversis, *Opis Dubrovnika*, II, 2.
- 10
C. Fisković, *Naši graditelji i kipari u Dubrovniku u 15. i 16. stoljeću*, Zagreb, 1948, str. 97.
- 11
HAD, VII, 109, »Fabrica del convento di s. Biagio di Canali, 1655, f 1.
- 12
Ibidem., f 3.
- 13
HAD, VII, 88, *Libro della fabrica del convento di s: Biagio di Canali*, 1638, p. 1.
- 14
S. Slade/Dolci, o.c., str. 44.
- 15
O. **Antun Krile** u opisu novije povijesti samostana, u arhivu samostana u Konavlima.
- 16
Ibidem.
- 17
D. Fabianich, *Storia dei Frati Minori in Dalmazia e Bosnia*, Zara, 1883, str. 220.
- 18
I. Fisković, *Prilog za kipara Jurja Petrovića*, »Peristil« br. 8-9, Zagreb, 1965-66, str. 75-93.

Summary**Andelko Badurina****Franciscan Monastery in Pridvorje**

Pridvorje, formerly the administrative centre of Konavle, is situated at its northern rim, along the upper road through the Konavle valley. On a high ledge above the valley sits a settlement with the Governor's house built in the fifteenth century. Directly below is the Franciscan monastery of St Blasius, placed on an elevation so that the monastery has a view of almost the entire valley – and is clearly visible from it.

The monastery was founded by a decree of the Great Council of the Dubrovnik Republic in 1429, a short while after the first part of Konavle was purchased by the Republic. The construction proceeded promptly and the monastery was ready for habitation by 1438. It was not completed, however, and construction went on intermittently through the following centuries. Thus from 1568-1574 Tomo Ivanov, a mason from Pile, built the columns and vaults of the cloister helped by Tonko Miloradović and Nikola Vlahušić. In 1655 fresh water was brought to the building from the adjoining spring by "Maestro Antonio protto d'Aquedotto" helped by Petar and Nikola Grankosić, Milo Kaznal and Augustin Delverista. In 1656 and 1657 the cloister and space in front of the church were flagged by Nikola Grankosić and Nikola Rusković. The early building had two wings, east and north, and a third west wing was added in the seventeenth century. The monastery clearly shows signs of the Ragusan Gothic-Renaissance style, although the church was later given Baroque characteristics.

As soon as the monastery was completed, it was greatly damaged in the 1667 earthquake when two friars died under the ruins. Repairs were slow and continued throughout the eighteenth century when a new catastrophe occurred. During the Napoleonic wars "it was besieged by the Montenegrines who burned it to the ground on April 6 1806" as we are told by the monastery chronicler. Another slow period of reconstruction continued throughout the nineteenth century. Quite recently destruction lay in wait again: in the autumn of 1991 Montenegrine and Serb heavy artillery went into action again, destroying the north and east wing of the monastery and severely damaging the church.

In spite of continued adversity the monastery kept up its important religious, cultural, social, economic, even political role in the life of the Konavle region.